

“Non parlate all'autista”

Una vólta in vatta ai tranvâi, pròpi sâura la tèsta dal manuvradâur, ai èra scrètt "*Non parlate al manovratore*". Pò un brótt dé i tram i fónn mandè in pensiân (che sbâli!) e la zitè la fò ocupè dai búss, di cariulón puzlént, pîs, ch'i sbreghen âl strè e i fan tarmèr i pôrdg, i palâz antîg e âl Dâu Târr. Pr an dîr pò dal Cîvis, un badanâi ch'al n é brîsa un filobus mo gnanc un tranvâi, ch'l arêv d'andèr da par ló, però ai vól un autéssta e che al pèr ch'al séppa anc priglaús.

Tutto ciò premesso, la Cunpagnî dal Pânt dla Biânnda l'à dezîs ed méttèr in sêna una cumêdia anbientè in vatta a un àutobus, esatamânt al n. 19, ch'al vâ da San Lâzer a Casteldâbbel. "*Parché in vatta a un búss?*" a dirî vuèter. Mo parché *il mezzo pubblico* l é una raprésentaziân in schèla ardóttâ dal mând, coi sù parsunâg' e âl sâu maciâtt, l é una spèzie ed cundumènni ch'al viâza in vatta a dâl rôd...

Augusto, al nòster tècnic-senògrof, l à quèsi finé la sêna, ch'l'é pò l intèren d un búss, con i sù sidèlli, i ptón da sunèr al canpanén, âl pôrt ch'âl s avèrren, eczètera. La Cunpagnî invèzi l'à bèle tachè a fèr âl pròv, in previsiân dla prémma raprésentaziân, ai 31 ed giòmmber, al Teâter Orione. A v cunfès che scrîver al cupiân l é stè un'inpraisa brîsa da pôc (l é par quasst ch'a sânn in ritèrd con la spediziân dal giornalén...), mo ala fèn a sânn cunvént che al zûg l é vèls la candaila.

Pr intânt int al teâter Orione, in colaboraziân stra Giampaolo Franceschini e la nòstra asociaziân culturèl, ai é cminziapiè âl cumèdi dla secânnda stasân e i dé ed spetàcuel da dû i én dvintè trî: martedì, mèrcuel e zòbia, con âl cunpagnî miâuri ch'ai é in gîr. A v stân d'asptèr!

Dvintèr nûn...

- *Adès té t vdrè! A dvintèr nûn l é cme dvintèr mât!*

Mé a m cardèva ch'âl fòssen tótti ufèl mo... a n avèva brîsa fât i cónt con la Mîriam, una maravajja arivè al dé ed feragâsst. E acsé am é tuchè ed dvintèr mât anc a mé... Mo, cardîm, al n é mégga stè difèzzil, savîv: l'à fât in

côsa lî, guardândum con chi dû ución nîgher e fagând ògni tant un zrisén. E pò, ai ò vló anc fèr un esperimânt: l èter dé, in st mântèr ch'a la tgnèva in brâz (che pr un nòn l'é un'esperianza beléssima...), ai ò tachè a cantèr pianén pianén la "Nîna nâna a Claudia" ed Quinto, qualla ch'la dîs "Fà la nâna Claudia bèla...", però digând invèzi "Mîriam bèla". Bân! Vuèter a n i cardrî brîsa, mo int una ciòpa ed minûd la mî pinéinna la s é indurmintè...

Una quèlca melalângua la dirà ch'l'à fât prezîs ala mazâur pèrt dal póblic ch'l um vén a ascultèr, vâ bân. E mé, pr èser sicûr che al sistèma al funziâna, ai ò ripeté l esperimânt ètri dâu vòlt in dû dé difarént, *ottenendo sempre il medesimo risultato!*

Ôi, ai é di chès che lî, puvréina, la se dmanda parché mâi ògni tant ai arîva in cà ón ch'al la tól in brâz e pò al s métt a cantèr pianén pianén int una lângua scgnusó. Mo se lî la savéss che regâl ch'la m fâ quand la m fâ un zrisén e pò dâpp, adèsi adèsi, la sèra i sù ución e la s indurmânta stra âl mî brâza.. In chi mumént che lé mé a m sént pió emozionè che cla vólta che in piâza Mazâur in trânta mèlla i tachénn a sbâter âl man in st mântèr che mé a cantèva "Prè ed Cavrèra". L èra i 15 d agâsst dal 1988. Pasè ventetrî ân, ai 15 d agâsst dal 2011, int una stanza dla Nôva Maternitè, ch'l'é pròpi in mèz ai "mî" Prè ed Cavrèra, ai é vgnó al mând la "mî pinéinna bèla".

Pr arcurdèr Raoul Grassilli

Da una pèrt la mî anvodéinna, ch'la raprésenta la vétta, e da cl'ètra Raoul, ch'al s à lasè l ân indrî. Valintén Persiân l é ón di nûster dal Pânt dla Biânnda e l é anc quall ch'à segué da amîg Raoul int l'últma pèrt dla sò vétta. Al nòster vèc' artéssta ai piàsèva ed stèr in nòstra cunpagnî e nuèter - e mè in particulèr - ai èren urgugliûs d avairel nòsg. Gran tafiadâur, ògni tant al telefonèva par savair s'ai èra in progrâma una quèlca magnâza e sóbbit Valintén al l andèva a tór par purtèrel int la nòstra barâca drî al Navèlli. Lé avân festegè anc al sò últum compleân.

Raoul al s n é andè pôc pió d un ân fâ, in silânzi, sânzâ tant sgunbéi cum l èra int al sò carâter. Dâpp a un ân Valintén l é andè in Zartâusa e l à vèsst che la sò tàmmba l'é abandonè. An s i lèz pió gnanc al nómm e ló l é arivè d âura ed catèrta parchè al s arcurdèva in duv l'èra.

Al n é brîsa giòsst che d un òmen ch'l à unurè la nòstra zitè an i avanza gnanc un saggñ, un sît in dóvv andèr a dîr una rêchie o purtèri un fiâur. Acsé avân tólt una dezisiân: l'Asociaziân dal Pânt dla Biânnda la i pinsarà lî a fèri una lâpida, magâra ed teracòta, pr arcurdèr Raoul Grassilli.

L'èra âura!

Pròpi acsé: l'èra âura ch'a finéss ste nómmer 106 dal nòster giornalén! A l sò anca mé: l'é una vargâggna, mo a v garantéss che al pensîr ed stâl quâter pâgin da finîr al m à cavè anc la sânn!

Dal últum nómmer, in mèz ai é stè la scritûra d una cumêdia, la nâsita ed cla maravajja ch'ai é qué ed banda, mo sâuratótt la fazannda dla "Arena del Navile" e *immobili annessi*. In dóvv che prémma nuèter avèven al sfrât, adès a sânn quèsi dvintè còmm s'a fòssen i padrón e quasst parché in ste mundâz pèn ed cativèria ai é anc di òmen cum vâ!

Nuèter avân avó la furtónna ónnica d avairen catè ón ch'l à un côr grand cme un cundumènni, e alâura a vdrî cus'a srân bón ed realizèr in dû o trî ân là zâ, drî al Navèlli. Ala fâza ed chi s vól mèl!

Nouvelle cousine

- *Apriamo con una antrè di pain carrè con adagiata une petitt saraghìn...*

Pròpi acsé: una saraghèina, sé, un psulén cinén cinén, pugè in vatta a un quadartén ed mulänna ed pan... presentè in franzais *che fa più fino*. A n èren brîsa in Bretâgna o in Nurmandî, mo a Cesenâtic... e quassta l'é stè "l'antrè", sé, insâmma, l antipâst. Mé ai ò guardè a cal chep-d-ôvra, indezis se mandèrel zâ tòtt intîr o tajèrel in dû par fèrel durèr de pió. *Ho optato* par la prémma soluzián, speránd che quall ch'i s arénn purtè dâpp al fóss un puctinén pió sustanziaús. *Vana speranza!* Tótta ròba bôna, gnént da dîr, mo in quantité acsé ardóttta che quand a sán andè a paghèr al cànt, (una zéffra sprupusité, una rapénna legalizè, e pò a m fairum qué!) ala dmanda ed pramâtica:

- *Messieur è stato contento?* - la mî arspòsta l'é stè quassta:

- *Eh, da mâ! Però adès a vâg a magnèr!*

"Nouvelle cousine"! Mé ai ò l'inpresián ch'la séppa tótta una tumlè pr inlamèr ch'i cardinzón cunpâgna mé che, almànc pr una vólta, i vòlen fèr i òmen ed mánnd e acsé i ciâpen däl fregghè da santufézzi. Al bèl l'é che anc par televisián i t fan da vadder la preparazián ed stäl prelibatâzz, e mé ai ò l'inpresián che insâm ala riduzián *ai minimi termini delle portate* ai séppa stè un *aumento esponenziale* dal diâmeter di piât, ch'i én sänper pió grand. A mé am vén só la fótta quand a vadd a pugèr int al zänter ed sti piatlâz una navvla ed pâsta con in vatta un dadén vaird ch'al tén só un mé-an-sò-côsa ed chèren. Tótt quasst con al cuntâuren ed socuanti fôï ed rugatta e una squizadénna ed rôba marunzéina, fôrsi dl'asà ed Môdna, mo a n sán brîsa sicûr.

Và bän, a sán d acórd: mé a sán un bâsta ch'séppa ch'al vén dala canpâgna, un òmen dai gósst sénpliz ch'al n é brîsa bän ed stèr a tèvla con i sgnurón, ch'i mâgnen in pónta ed furzénna. Sé, a cunfès: a mé am piès äi tajadèl e i turtlén, äi cutulätt, i grasû, l'anguèlla - séppa mo miuramânt o sturtlénna - e am piès ed magnèr con la mî zänt, i mî amîg ch'i n se scandalézzen brîsa se ón al tén i gómmt apugè in vatta ala tèvla. E l'é

pròpi par quasst ch'am agríva dimónndi d èser sdundlè. E l'é sänper par quasst che a mé e ai mî amîg as piès d andèr a magnèr da Pavlén, al Autotrèno, l ónnic sît in dóvv a si atrôva la vaira tradizián bulgnaisa! Nuèter lé ai stän bän, a s sintän a cà, parché l'é lé che spass ai èra anc Quinto Ferèri. L'é lé, al Autotrèno, che Zaiser Bunaşán al se stèva d asptèr fèn a tèrd, par dèr da magnèr a nuèter "artéssta". Pò magâra dâpp ai saltèva fòra la spôrta, péinna pèra d urganén a bâcca (ognón al catèva al sô...), e acsé ai cminziépèva al cunzèrt. Insâmma: *Provare per credere!* E stavólta ai fâg pròpi publizité, parché Pèvel Bunaşán, al fiól ed Zaiser e dla Pavlénna, daggn erèd d una tradizián ed famajja, as la mèrita tótta!

Trattoria l'Autotreno

Via della Secchia 3

(la quèrta strè a man dréttta fòra dala pòrta ed San Flîs)

Al Mânt däl Furmîg

Una móccia d ân indrî mé avèva sí o sèt ân. Ai èra in canpâgna dai mî nûn, una famajja dimónndi numerâusa con una gran pusián, socuánt chilòmeter pasè Pianôr. Una maténna, in st mänter ch'ai èra drî a fèr clazián con una bèla tâza ed lât, a sinté la nòna ch'la svarsleva:

- *Renâto, còrr, vén a vadder!* - a st arciâm mé a scapé fòra ed gran vulè - *Guèrda lasò pr âria!*

Una nóvvla rèda e scûra la s muvèva tgnand drî al sveltè dal Sèvna:

- *Äli én furmîg!*

Una vólta arivè al'altazza dla nòstra cà, la nóvvla la pighé dezîsa a man stanca pasând bâsa sâura äi nòstri tèst con un frusiamânt alzîr.

- *Äli én drî ch'i van al Mânt däl furmîg!*

Una quelcdónna, stóffa môrta, la crudé a tèra: äli èren pròpi däl furmighènni con äi sâu èli. Pasè socuánt dé as livènn tòtt ch'l'éra anc bûr e, tòtt fté dala fèsta, con äi spòrt pénni d ògni bän di Dío, a s'aviènn pr andèr ala fèsta dal Santuèri dal Mânt däl Furmîg. I mî zién i tgnèven äi schèrp a sbindlón in valla äi spâl, parché tgnîri indòs ala lóng a i arénn fât mèl ai pí, sänza cunsiderèr ch'äl s cunsumèven. Quand a pasèven drî al prémmi cà, ai dèven una vâus e acsé di ruglétt ed zänt i s azuntèven a nó e

quand arivènn a Zûla ai èren ed sicûr una vintèina. Pedgànd a pí a arivènn al Santuèri vèrs mezdé e pr arsurères un pôc a s sistemènn int una buladénna sätta ai âlber, con un fraschén deliziâus. Ai èra bèla una móccia ed zänt, tòtt inpgnè a tafierà, e qualcadón taché anc a cantèr däl sturnlè. Mé, ch'ai èra un cínno zitadén, ai capèva al gíost mo a m divartèva prezîs a chi èter. Al fô cla vólta che lé ch'a vésst par la prémma vólta Armando. Al stèva sänper atais ala zía Marî, ch'l'èra dimónndi bèla: ló al dscurèva e lí la ridèva ed gósst. Vèrs mezdé tòtt in cîsa, mo prémma i s èren méss äi schèrp int i pí. In cîsa ai èra un ciarghén ch'al dèva un scartuzén ed chërta culurè, prezîs a quí di spzièl, a tòtt quí ch'i i fèven la limòsna: dänter ai èra däl furmighènni bendatti mo môrti. Armando al regalé al sò scartuzén ala Marî, ch'al l arpiaté in sagg. La nòna la m spieghé che cal furmighènni äi sarvèven par tgnîr luntàn äi dsgrâzi e i malân e as psèva anc dmandèr una grâzia e sänza che mé am n adèss l'insfilzé ónna ed stäl bustènn râssi sätta al mî tamarâz.

Dâpp a socuánt ân ai scupié la guèra. Armando e la zía Marî i s èren spusè e i èren andè a stèr int la cà sò ed ló, avсэн al Santuèri e lé ai èra nèda la Nella. I èren vanzè int la pusián con tótta la famajja, sintändes sicûr dai bunbardamént, mo un brótt dé la guèra l'arivé e la s farmé: pròpi lé ai pasèva la *Linea Gotica*.

Par salvèr la ròba da magnèr i la tgnèven arpiaté int una gròta, avсэн al bòsc, in mòd che äi patólli di tudèss in la catèssen brîsa e in la purtèssen vî. I americàn invèzi i i regalèven däl scatulätt.

Una nòt, Armando e la Marî i andènn a tór dla ròba int la gròta, mo in turnènn brîsa a cà: una bämmba o una ménna. Chisà. I americàn i catènn la zía Marî ancâura vîva e i la purtènn al sbdèl a Fiurânza, mo al fô inóttli.

Äi furmighènni äi tîren d lóng a arivèr tòtt i ân, anc sänza avoir al riferimânt dla cà di mî nûn e d Armando, dscanzlè dala guèra.

Mî cusénna Nella l'é anc pió bèla ed sò mèder. Ed sicûr l'é lí la grâzia che la Marî l'avèva dmandè a cäl furmighènni con äli èli.

Renato Tinti

Gita in muntâgna

Fenalmänt, drî da un turnänt, la sègma ed lamîra dal rifûg' la cunparé dnanz ai ûc' dla cumitîva, dagànd nôv vigâur ai pâs, e fagànd turnèr l'algrî int âl vâus di ragâz dal grópp.

I êren parté ala maténna prest par cal gîr in muntâgna, e int la prémma pèrt dal tragétt i avèven girè in mèz a un bòsc d abîd, tgnand drî al sintîr sgnè da tant pâs, e segnalè da dâl spenlè ed varnîs in vatta ai trónc di âlber. D in man in man ch'i andèven só la vegetaziàn la se sciarèva, fentànt ch'i s êren trovè a percórrer di gran prè travarsè da di ariù d âcua cèra e frassca.

- *Ssst... silânzi, guardè!*

La vâus ed Mârco l'êra un bisbéi. In silânzi, guardànd vèrs la direziàn mustrè, i i avèven vést: dû camòs ch'i pasturèven tranquilamänt in mèz al'êrba. La Pîna l'avèva sóbbit tólt fòra la mâchina fotogrâfica, anc sâul par quasst la srè vèlsa la panna fèr tanta fadîga!

Int al rifûg', fât costruîr tant ân prémma da un rà cazadâur int al mèz dla sò risèrva ed câzia, e adèsa pónt d arîv par cumitîv algrî e pacéffichi, i s ristorènn con ciocolèta, tè, pónc', fèn che Mârco al déss:

- *Ragâz, i an vést un branc ed stanbécc! Mè a cgnóss al percâurs ch'i fân pr andèr a bâvver: chi vól vgnîr mîg ch'a pruvân d arivèri drî?*

Ai fó un còr ed

- *Nâââ... a sän tròp stóff, dâpp chi i la fâ a turnèr a partîr?*

La Pîna, invèzi, la gé:

- *A vén mé! Pänset ch'a séppa in grèd...?*

- *Mo soncamé! Andän!*

I ciapènn al sintîr ch'l andèva dala pèrt upòsta d in dôvv i êren arivé.

- *Adèsa andän a una bûsa in dôvv, secânn d al sòlit, i van a bâvver...*

D'in man in man ch'i andèven inànz al percâurs l'êra sänper pió difézzil, pén ed sasón che bisugnèva superèr saltànd da ón a cl èter. Arivé ala pâzza i vdènn i séggn dal pasâg' dâl bîsti e i desidènn d andèr d lóng a tgnîri drî, guardànd âl pedghè e âl caganèli. Al sintîr l'êra stratt, a strapiâmb só un sfundariàn, fentànt ch'i n arivènn int un slèrg: i stanbécc i êren lé ch'i magnèven chièt l'êrba, dâu fâmmen âl dèven la tatta ai sù agnelén, e un mâsti grand e gròs, âl grandi còren girè al

indrî, con âl zanp davanti pugè in vatta a una masâgna al parèva ch'al fèss la guèrdia a tótt al branc. La Pîna la preparè la mâchina fotogrâfica, mo pròpi in cal mumänt al mâsti al s muvè, e tótt al branc ai andè drî.

- *Dâi, Mârco, andän anca nó!*

Âl bîsti i se sluntanèven, mo sänza fûria, trovànd anc al tänp ed pasturèr i splócc d êrba stra i pardózz. I dû zûven i i tgnèven drî ansànd, sänza però arivèr d âura d asvinères. Ed tant in tant al mâsti al s afarmèva a guardèr indrî: al parèva ch'al vlèss èser sicûr che anc i dû nûv cunpâgn dal sò branc i tgnèssen drî int al sò ragn ed sâs. I fõnn un'ètra vòlt só un stratt sintîr a strapiâmb, i dû ragâz i pugèven i scarpón in dôvv i stanbécc i avèven pugè i zòcuel; l ónnic armâur ch'a s sintèva l'êra quall di sâs ch'i ruzlèven zâ pr al sparfânnd. Un mânnid maivèst, fât ed ròc', giarón, masâggn l acujèva i dû zûven. Un mânnid afadè che an i fèva pió sènter la fadîga, int i pî i n avèven pió di scarpón, mo di zòcuel, fòrt e stâbil, int âl ganb i avèven al slanz par saltèr da una ròcia a cl'ètra, int i pulmón la capacità ed respirèr l'âria alzîra dl'altitûdin.

La scuèdra ed sucâurs, parté dal rifûg', la i caté sâul la maténna dâpp, abrazè in fânnd a un péccol sfundariàn. Par furtónina âl giâc a vânt âli avèven smurzè la caschè e âli i avèven riparè dal fradd dla nòt. D âtauren ai dû zûven ai êra dâl pedghè fânndi e fèssi, cme se âl bîsti âl fõssen stè pr un gran pèz atais a lâur.

la Nòccia d Bastèl

Quí ch'i én stè a Bulaggna Una sèna da cumèdia

Carlén Goldoni, al gran comediògrof venezian (mo d urèggin mudnaîsa), al véns a Bulaggna dal 1752 par vâdder rapresentèr una sò cumèdia al Teâter Formagliari (*). Ste tæater, che zinquant'ân dâpp al fó mandé in arvénna da un inzândi, as trovèva atais a qualla che alâura i ciamèven "Miòla", al nómm antîg ed cal pèz ed vî Farini ch'al và da Stra Castiòn a Stra Stèven.

Apanna arivé in zitè, Goldoni l andé a stèr d asptèr un sò amîg in Piâza, int al Cafà sâtta i pôrdg dal Palâz dal Pudstè, dôvv i avintûr i stèven lé a ciacarèr tranquilamänt. Inciòn a l arcgnusé, acsé ló as mité int un cantân

a bâvver al cafà ascultànd in stal mänter i bacâi dla zänt.

Dâpp socuànt minûd ai véns dänter un tæl che, salutè i sù amîg, al taché a dîr in dialätt bulgnais:

- *Savîv la nuvitè, la mî zänt?*

E quí:

- *Mo nâ, dî bän só!*

E ló:

- *A v dégg che Goldoni l é arivé adès, qué in zitè!*

Ón dal ruglâtt a i arspundé:

- *E alâura? E a mé cs a m in frêga?*

Un èter al fó però pió amâbil:

- *Se Goldoni l é vgnó a Bulaggna, mé a vâg vluntîra a vâddrel.*

Ai arbaté un èter instizé:

- *Mo csa i srâ mâi da vâdder?*

E quall:

- *Mo s l é l autâur d un mócc' ed gran bèli cumèdi!*

L insisté cl èter:

- *Sé, sé, gran autâur, magnéfficc autâur! Ló l é stè quall ch'l à mandè al gabarîot âl mâscher dla tradiziàn e arvinè la cumèdia. Acsé adès in lûg dal nôster bèl Balanzân as tâcca d andèr a teâter a vâdder dâl serîv braghirânni, di zûvnût inzipriè, di vîc' incucalé, e tótt quant ch'i dscârren in venezian!*

In cal mumänt l arivé dänter al cafà l amîg che al famâus comediògrof al stèva d'asptèr e quasst a i andè incânter e a l abrazé fagànd di gran scuèsi:

- *Chèro al mî amîg Goldoni, a t salut, a t dâg al bänvgnó!*

L òmen amâbil dal ruglâtt, tótt cuntânt, as fé incanter a Goldoni par dèri la man, mänter che chi èter i avanzènn ed stupén e sänza dîr béo i ciapènn só al tròt dal can.

Par Goldoni, òmen ed gran spîrit, sta sèna, ch'l'aré psó stèr benèssum int una sò cumèdia, la fó un gudîol acsé grand che quand da vèc' al scrivé âl sâu *Memòri* al s arcurdè ed métri dänter anc ste curiâus episòdi bulgnais.

Silvano Rocca

(*) Al Teâter Formagliari, che in sèguit dvinté *Teatro Zagnoni*, l'êra ón di pió antîg ed Bulaggna. Con al nómm ed *Teatro Guastavillani* al fó avèrt al pòbblic dal 1630. Una vòlta pasè satta alla famâjja Formagliari, al s ciamé acsé par zîrca un sècol, fèn a dâpp al 1770, quand al s ciamé Zagnò

ni, al nóm di ùltum padrón, ch'i al fènn restaurèr. Purtròp dal 1802, in setàmmber, al teàter al ciapé fùg e al brusé dal tòtt.

Spìg

Sàtta un sàul acsé lusànt da n psair brìsa livèr só i ùc' sànta avanzèr inbarbajè, la ragazòla - dagg' àn - con una fténina scartè da sò mèder, adatè ala mèi, la vétta pighè, la tgnèva i ùc' fèss in tèra, pr an pèrder gnanc una spìga lasè indrì dai amdadùr. L'avèva un sacàtt ed taila lighè d atàuren al còl con una curdèla, e l'èra drì a spigler. La fèva cal lavurìr d'ur sànta tór gnanc un mumànt ed respìr, tgnand drì al fil d'ál stàppi ch'al i sgranfnèven àl ganb, sànta badèr al sangv ch'al sguzleva zà dai sgranfnùt, e ai pzigùt di bistièn, parchè al risultèt al sré stè al pan. Cal bân pan che in zitè, d'in dòvv l'è vgnèva, an s catèva pió, s'an s vlèva ciamèr pan cal quèl scùr, fât con d'ál vèghi farén, dal savàur anc pió vèg, ch'al vgnèva dè vî con la presentaziàn d'la téssra anonèria, int la quantitè ed zàntzincuenta grâm a cràni.

L'è avèva sànta fâm, e dimónndi vòlt al pan la s l'insugnèva anc ala nòt. L'è sò mèder àl stèven da par làur da scuèsi quatr àn, parchè sò pèder l'èra stè arciamè, l'avèva fât la guèra in Grècia, pò in Albanì, e ala fén l'èra stè deportè in Germàgna, int st mánter che làur d'áu àl s la s'gavagnèven ala mèi col susìdi mègher dal stèt e coi portafòii, che la mèder la cunfezionèva pr i cinìs. Anc la ragazòla l'ajutèva in cal lavurìr, quand la turnèva a cà da scòla, mo l'è l'arèv preferé studièr, invèzi che spalmer d'la còla in vatta a di pzulén ed fènta pèl.

Pò ai tachè i bunbardamènt e mèdr e fiòla àli andènn a stèr al pajais dal pèder, int una stanza sàul, con i pùc mòbil mucè; la mèder l'andèva a òvra dai cuntadén, ch'i la paghèven in natùra: un pèz ed panzatta o ed salàm, un quèl òv, un pòc ed farénna; insàmma la vétta l'èra gràma, mo as padèva manc la fâm che in zitè.

Ai véns al tãnp dal mèder e al fò alàura che la ragazòla la sinté a dscàrrer di spigladùr: zànt ch'i andèven int i canp, in dòvv al furmànt l'èra bèle stè amdó, a còjjer àl spìg caschè par tèra. Acse l'è la vdé la pusibilitè ed catèr al nezesèri par fèr al pan. La cusé da par l'è al sacàtt ed taila,

e vî pr i canp a còjjer c'ál spìg pénni ed granlén preziùs. As pòl d'ir che la sò fadìga la fò premiè: la cujé un gran sàc ed spìg, e quand al le purtè int l'èra d'un cuntadén amìg, in dòvv i èren drì a bâte, i operèri fòrsi i s cumuvènn, parchè i scusènn int al sò sàc al t'lan ch'l'avèva arcuèrt al fãnn dal c'ar ch'l'avèva trasputè àl manèl; acse l'è la s truvé con dimónndi chillo ed furmànt bató, ch'al fò pò mudè in farénna e pò in pan. Da cal mumànt lé, l'è sò mèder i n padènn pió la fãm, parchè almànc al pan al i èra, magàra sàul pan e streccapóggn, mo l'èra asè par la sò fãm da zàuvna.

Clà ragazòla l'è nèda ai d'ù d'avréll dal trãntón, ch'al vòl d'ir ch'l'è pasè l'infanzia e al prinzèppi d'adolesànta in tãnp ed guèra, e quasst l'è influé sò tòtta la sò vétta: la pòra di bunbardamènt o d'ál rapresàli tudasschi, la fãm padé in zitè, la scòla piantè lé e m'ài pió ripraisa, i racónt ed sò pèder, turnè sé vîv dal *lager* tudassc, mo coi nêrùv a p'iz, i an inzìs a fãnn sò l'è sò caràter e la sò vétta, tant che anc al dé d'incù, par séntres sicùra, l'è da avair al frìgo e la dispànta sànta pèn; e pò la sént un'aversiàn prufãnnada pr àl guèr e l'viulanz ed tòtti àl fãta.

Mo fòrsi quèl ed pusitív al l'è tòlt sò: la fòrza d'afurter la vétta a tèsta bàsa, dé par dé, sànta livèr só i ùc', anc in zairca ed spìg, ch'ài l'ajùten a arivèr ed cò con dignitè.

Maria Luisa Giannasi

(trad. in bulgnais dala Nòccia d Bastèl)

Bonanòt

In tòtta la stòria d'umanitè, Gujèlum Marconi l'è stè sànta d'òbbi ón di pió gran sienziè, che con la sò genialitè l'è arivè d'aura ed mudèr al destén di òmen. L'è par quasst che int una localitè dal nòstr Apenén ai é stè chi à murè int una cà una lãpida pr arcurdèr che la nòstra m'asima glòria bulgnaisa l'è cubiè lé, pròpi lé!

La siànza di nùster vïc'

Mugnèg (*Prunus armeniaca*) – albicocco, pesco armeniac, albero innestato che dà il frutto da noi detto *mugnèga*, nell'Emilia Moniaca, in Toscana albicocca, pesca armeniac. Nella medicina popolare il frutto maturo è usato come vermifugo e, disseccato, in fusione, contro le febbri acute.

Murajòla (*Parietaria erecta*) – parietaria, volgarmente murajola, perchè copiosa ne' muri de' luoghi elevati.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pãnt d'la Biãnta nómmer 106

Mais d'agàsst dal 2011

Diretãur iresponsãbil e limusnìr:

Fàusto Carpan

Dsèggn uriginèl:

Lupãmmbol (Wolfgang)

Umberto Sgarzi

Matitãza (Giorgio Serra)

Coretãur di sbãli: **Bertén Sèra**

Strulgãn eletrònica: **Àmos Lèli**

Abunamènt par pòsta: almànc 20 € al àn.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Via Emilia Ponente 21

40133 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585

fausto.carpani@alice.it

Tòtt i scrètt in dòvv an i é brìsa indichè
l'autãur i én ed Fausto Carpani.

Al dizionèri ed riferimãnt par c'ál paròl
ch'ài én difèzzil da capìr l'è quasst:

Lepri – Vitali

Dizionèri

BULGNAIS - ITAGLIÀN

ITAGLIÀN - BULGNAIS

Pendragon, 2009

I sít bulgnis i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.clubdiapason.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnais.com

www.marcopoli.it

**I programmi di
- Carpani e i sù amig -
- La Compagnia del Ponte della Bionda -**

Novembre Domenica 6, ore 16.....	Centro Sociale Croce Coperta (via Papini 28): "Bologna cantava e canta" con Fausto Carpani , Luigi Lepri , Annibale Modoni e Antonio Stragapede . Il concerto sarà preceduto da un pranzo (ore 12,30) per il quale occorre prenotarsi allo 051-320296 e il cui ricavato andrà all'Istituto Ramazzini.
Giovedì 10, ore 16,30.....	Alla Famajja Bulgnaisa (via Barberia 11): pomeriggio dialettale con i poeti contemporanei e con Fausto Carpani . Conduce Mirella Musiani . Ingresso libero.
Mercoledì 23, ore 18,30.....	Presso la Biblioteca di Vicolo Bolognetti presentazione del nuovo libro di Luigi Lepri "Dialecto Bolognese ieri e oggi" Ed. Pendragon.
Dicembre Sabato 3, ore 21.....	Teatro "La Venere" di Savignano sul Panaro (Mo): "Bologna cantava e canta" con Fausto Carpani , Luigi Lepri , Annibale Modoni e Antonio Stragapede .
Mercoledì 7, ore 16.....	Circolo Dozza (Via San Felice 11): pomeriggio dialettale con i poeti contemporanei e con Fausto Carpani . Conduce Mirella Musiani . Ingresso libero.
Giovedì 8, ore 21.....	Teatro di Sasso Marconi: "Quando i portici erano di legno" , casi, personaggi, luoghi del medioevo bolognese raccontati e cantati da Fausto Carpani con Antonio Stragapede e con le immagini realizzate da Giorgio Serra .
Domenica 11, ore 17.....	Sala Centofiori a Corticella (via Gorki): Concerto della Banda Puccini con la partecipazione di Fausto Carpani .
Martedì 13, ore 20,45.....	Teatro Fanin di S. Giovanni in Persiceto: "Memorial Carlo Venturi: 25 anni... e sembra ieri" serata in ricordo dell'indimenticabile Maestro con la partecipazione dei più noti fisarmonicisti dell'Emilia-Romagna. Informazioni e prevendite: tel. 051 - 821388 info@cineteatrofanin.it
Sabato 31, ore 21,30.....	Teatro Orione (via Cimabue 14): la "Compagnia del Ponte della Bionda" con Fausto Carpani e Giampiero Sterpi presenta la novità "Non parlate all'autista" , due atti di Carpani e Nanni per la regia di Cristina Testoni . Al termine brindisi di mezzanotte. Per informazioni e prenotazioni 337572489.